

A komédiás

1.

A kamrába soha nem szoktam beengedni senkit.

Ezt a látogatóim általában nem értik, pedig nyomós okom van rá. Tudniillik, ha belépek a kamrába, és átbújok a porszívó felfüggesztett csöve alatt, még két lépés, és Tömösváry Tivadar tornácán kötök ki 1852-ben. Rendszerint már várnak rám. Én pedig mesélek nekik.

„A komédiás.” Csak így neveznek.

Képzeltetik, hogy csodálkoztam, amikor először léptem ki a napfényre, hynyorogva, hajamon a ráragadt pókhálóval, mert – lássuk be – a kamrát ritkán takarítja az ember. Villanykörte után kutattam, tudniillik az olvasólámpában kiégett, amikor megbillentem, s már ott is álltam fent nevezett tornácán. Épp reggelihez készülődtek.

– Budáról jött az úr?

Álltam ott a hatvanas égővel, s csak pislogtam rá. Tömösváry uram nem jött zavarba.

– Ugye, Budáról jött? Hírlik, hogy komédiások érkeznek ide a szomszédba. A tanító úr látott is már valami falragaszt a városháza mellett. Csak azt nem értem, hogy tudott az úr a kapun úgy bejönni, hogy nem vette észre a kutya. De hát – legyintett – maguk, mutatványosok, sok csalafintaságra képesek.

– Juliska! – kiáltott befelé. – Még egy terítéket a komédiás úrnak!

Egy darabig csak álltam ott, majd – mivel bambán állni egy hatvanas égővel a végtelenségig mégsem lehet – letelepedtem.

Elém tették a kenyeret, húst. Nekiláttam. Egyrészt, mert éhes voltam, másrészt, amíg az ember eszik, addig sem kell beszélnie.

Beszéljen a gazda!

Tömösváry uram beszélt is. Az időjárásról, a termésről, a vármegye állapotáról, a legfrissebb történekekről, köztük Noszlopy Gáspár múlt héten történt megfogásáról – itt kezdett először gyanús lenni a dolog –, majd borral kínált.

- Szóval akkor honnan is jött az úr?

Épp válaszolni akartam, amikor hangok hallatszottak a lugas felől. Házigazdám arca földerült: Látogatóink jöttek!

Fel akartam kelni, azonban Tömösváry uram intett:

- Maradjon csak...

Három alak közeledett. Egy sovány, beesett orcájú bajuszos férfi, egy őszbe fordult, pirosposzsgás, idősebb úr meg egy lobogó tekintetű, telt idomokkal bíró asszonyság, mint később kiderült, az utóbbinak a felesége.

- Jöjjenek hamar, jöjjenek! - integetett vendéglátóm. - Megérkezett az egyik mutatványos! Tudják, akiknek az érkezését mindenhol beszélik!

A bajuszos férfi szúrós szemmel, érdeklődve figyelt, majd ujjával megbökte kalapját. - Adj isten!

A pirosposzsgás idősebb csak szuszogott. A felesége ellenben ugyancsak végigmért, ha lehet, még nagyobb alapossággal.

Mégis csak felkeltem ültömből.

- Jó napot...

Néztek rám, de nem válaszoltak. A kutya bántóan ugatott a tornác végében. Tömösváry uram menteni akarta a helyzetet.

- No, hát meséljen valamit az úr. Az én nevem Tömösváry Tivadar, enyém ez a birtok itt - mutatott körbe a kezével. Mellettem áll Keserű Ignác uram, jeles költő, forradalmár és hazafi. Mellette Börtsök Samu, laptulajdonos, szerkesztő és az ő hites felesége. No, hát ne keresse már magát!

Ittam még a borból, majd megrántottam a vállam, s közöltem az egybegyűttekkel, hogy író vagyok Budapestről. Tegnap kiégett az olvasólámpában a körte, és a kamrában a régi kacatok közt - magnószalagok, kibelezett zseblámpa, szovjet gyártmányú régi kvarcóra, lemerült ceruzaelemek, táskarádió - turkálva átestem a földre tett mikrohullámú sütőn, s miközben arccal előre a kamra falának vágódtam, egyszer csak itt termettem a tornácra. Voltaképp magam sem értem az egészet.

Észrevettem a tornác végében egy kőből faragott kis Madonna-szobrot. Ismerősnek tűnt. Rajta felejtettem a szemem fél pillanatig.

Igen, határozottan ismerős!

A bajuszos költő pipára gyújtott.

- Honnan jött az úr? - kérdezte különös hangsúllyal. - Mit is mondott, Budapestről?

Zúgott már a fejem.

- Most mennem kell! - álltam fel a székből.

A rám szegezett tekintetek szinte keresztüldöftek. Éreztem, hogy várnak tőlem még valamit.

- De holnap ismét eljövök - jelentettem ki. - Ugyanebben az órában.

Míg azon töprengtem, hogy ezt most voltaképp miért is mondtam, s hogyan váltom valóra az ígéretem, ösztönösen megindultam abba az irányba, amerről jöttem, majd kettőt botlottam, s ott találtam magam a porszívó feltekert csöve alatt.

Hirtelen rám jött a köhögés.
Tényleg ideje lenne már itt takarítani...

2.

A második látogatáskor jöttem rá, hogy Tömösváry Tivadar tornáca tulajdonképpen az én tornácom is egyben.

Ideje viszont, hogy pár szót mondjak végre magamról.

Mint mondtam, író vagyok. Nemrég költöztem ebbe az omladozó házba, mely egy távoli rokonomtól jutott reám örökségképp.

Ez az illető rokon maga se lakta ezt a házat soha, ő is úgy örökölte valakitől, s nem sok gondot fordított rá. A ház itt állt gazdátlanul, félig romosan már emberemlékezet óta, ha minden igaz, évtizedeken át még megközelíteni se nagyon lehetett, mert a töltés mögötti főút az első világháború után idegen megszállás alá került, a mellékutakat pedig géperejű járművel használatba venni egészen a közelmúltig képtelenség volt. Jómagam korunk modern szellemisége elől menekülve fogtam bele a felújításokba, s költöztem le az elmúlt hetekben ide.

A második látogatásomkor már vártak. Amikor nagy levegőt véve átbillen-tem a falon, ott ült egymás mellett a költő, a laptulajdonos, a felesége, valamint Tömösváry uram, a házigazda.

Ekkor döbbsentem rá az azonosságra.

A tornác végében elhelyezett Madonna-szobor megegyezett azzal, mint ami nálam is megtalálható a kamrában.

Ama első találkozásunkat megelőző villanyégő-keresgélés alkalmával fedeztem fel az egyik polcon, a *Borsszem Jankó* régi évfolyamai meg egy rozsdás biciklipumpa társaságában.

A kis kőből faragott szobor ugyanaz volt, de voltaképp maga a tornác is, csak díszes, faragott fa korlátjának az én világomban már nem volt semmi színe, a festék lekopott róla, s faragványainak élet is tompára csiszolta az idő. De ha átnéztem felette, ugyanazok a szürke hegyek tekintettek rám, ugyanaz a szikrázó nap sütött, csak a völgyben, a négysávós autópálya helyett, itt fehér birkák legelésztek a távolban.

- Noszlopy Gáspár... - hasított belém hirtelen. - Atyaég! Ez a név roppantul ismerős. Még valahonnan a gimnáziumból. Utána kell néznem, amint hazajutok innen.

Mint mondtam, már vártak. Körbeülték az asztalt, és egy szék üresen volt hagyva számomra. A boroskancsó meg az öt pohár ki volt készítve.

Tömösváry uram ünnepélyesen felemelkedett.

- Fogadást kötöttünk, hogy ismét tiszteletét teszi-e az úr, ahogy megígérte. És ezek szerint megnyertem a fogadást. Felkérjük hát, hogy foglaljon helyet köztünk, igyon velünk, s szórakoztasson minket!

Tömösváry uramnak elsőrangú bora volt.

- Mivel szórakoztassam ezeket? - töprengtem. - Elmeséltem hát a tegnapi napomat. El kellett mennem a postára feladni a számlákat. A díjcsomagba, amire előfizettem a kábeltévénél, nem azt a hírcsatornát tették bele, amit megrendeltem. Majd felrobbantam az idegességtől, mert a telefonom akkumulátora az utolsókat rúgja, és folyton lemerül. És ez még semmi, ráadásul a novella megjelenését, amit egy hete leadtam a lapnak, most eltolták, mert női különszámot akar a főszerkesztő. Ezt külön kiemeltem, annyira felbosszantott.

A kövérkés laptulajdonos felesége mocoogni kezdett.

- Női különszám? Mondja, miféle újság ez?

Tömösváry uram igyekezett elterelni a témát.

- Mit is mondott? Honnan bucskázott át ide, erre a mi szép tornácunkra az úr?

- Ha feltevésem igaz - fordultam felé -, pontosan ugyanebből a házból érkeztem, csak az én saját időmből, 2050-ből. A kamrába lépek be, ha idefelé jövök. A kamrába, ott balra, az ebédlő mellett. Ott lehet az időkapu.

- Az ebédlő mellett? - Tömösváry uram a fejét vakarta.

- Tán a cselédszobára gondol az úr, aminek nemrég fejeztük be az építését? Mert az nyílik oldalt balra, közvetlenül az ebédlő mellett.

Felálltam.

- Megmutatná?

- Hát éppenséggel lehet róla szó - szuszogott, s komótosan feltápáskodott a székből. - Jöjjön utánam az úr.

Követtem. A bajuszos költő szintén felkerekedett, s jött elszántan a nyomomban. Majd a sarkamra lépett.

Ahogy házigazdám után ballagtam, a gyanú bizonyossággá vált. Ez bizony ugyanaz a ház, mint amelybe alig több mint egy hónapja beköltöztem.

Minden ugyanott volt, és ugyanaz volt benne, mindössze néhány apró részlet nem illeszkedett.

A cselédszobához érve Tömösváry uram megállt, s szélesre tárta az ajtót.

- Julis! - szólt az ijedten pislogó leánynak. - Hagyd el a szobát egy percre! Eridj, adj enni a csirkéknek!

Átnéztem a válla felett. Igen, ez bizony nem más, mint az én kamrám.

Az ajtóval szemközti falon egy feszület függött.

Tán még a szög is pontosan oda volt verve, ahová az én világomban a kampó, melyre a porszívó csöve volt felfüggesztve.

3.

- Sétáljunk egyet! - állt elém a bajuszos költő, amikor harmadjára huppantam le a nékem kikészített székbe, s nyúltam a borospohár után. - És közben meséljen a világról.

Házigazdámra pillantottam.

Tömösváry Tivadar legyintett. – Járjanak egyet Keserű urammal. Őt érdeklik az ilyen nájmódi dolgok. Otthon is franciás könyveket tárol. Néha fel is olvas belőlük, bár a papunk nagyon haragszik az ilyesmiért. De ebédig jöjjenek vissza!

Felkerekedtünk. Sétáltunk és én közben meséltem. A költő meg nagyokat hallgatott.

Sínek mellett haladtunk el. Nemrég építhették meg itt a vasútállomást.

– Posta és vasút – jegyeztem meg. – Mindkettőben van valami reakciós. Nem, nem is reakciós, inkább úgy fogalmaznék, valami maradék régimódiság, a kétségbevonhatatlanul modern jellege ellenére. A reakciósság utolsó védőbástyáinak érzem korunkban.

A forradalmár költő némán, elgondolkodva ballagott mellettem.

Feltűntek az első házak. Ekkor Keserű uram a női irodalom felől kezdett érdeklődni.

– Ha jól vettem ki szavaiból, a tisztelt úr a mutatványosság mellett poézissel keresi a kenyerét. Holmi női különszámról tett itt a múltkor említést a lapjával kapcsolatban. Mi az, hogy női irodalom? Hát abban a távoli korban már a nők is írnak?

Szembefordultam vele.

– Igen, tisztelt uram, nálunk a nők is írnak.

– Ah, egyenlőség! – lelkesült fel a költő. – Az egyenlőség nagyszerű dolog! Csodálatos eszme! Ezt elűjságotom mindenképp a szerkesztő úr feleségének!

– Egyenlőség... – legyintettem megvetően. – Tudja, az én világomban akkor tartja magát egy nő elismertnek, ha férfi lehet. Minél inkább férfieleletet él, annál jobban érzi magát „igazi nőnek”. Írni akarnak, mert ők egyenlők, és joguk van, de közben folyton azt hangoztatják, hogy ők „női írók”. Érti, Keserű uram, női írók, nem pedig írók. Egy férfi sosem mondja azt, hogy „férfi író”.

A női irodalom egy apró szeletkéje annak, amit így nevezhetnénk: A felszabadított – identitásában tönkretett – nő tragédiája. Férfi nem lesz belőle, de a nőiségét elveszíti, és mivel tudat alatt ezt ő is érzi, egész életében csak két szék közt a pad alá esett gyűlöletkupac marad.

Keserű Ignácz körmével piszkálgatta a sétabotjának fejét, majd kinyújtotta a karját.

– Az ott a Járásbíróság.

A megadott irányba néztem. Igen, a Bíróság épülete. Az én világomban nemrégiben újították fel tetemes költséggel. Minden napilap vezető hírként közölte az első oldalon, többek közt megemlítve azt is, hogy a megyében elsőként hoztak létre a férfi és női mellékhelyiségek mellé semlegesnemű vécéket is.

Végigjártuk az épület termeit. Mindenütt bajszos, zord, és komoly férfiak tekintettek ránk a falakról. Főispánok, ispánok, szolgabírók, itt-ott egy-egy nevesebb arisztokrata karddal a kézben, kacagányosan, buzogánnyal.

A mellékhelyiségre is kíváncsi voltam, hát felkutattuk.

Nemhogy semlegesnemű, de női illemhely is csak egy darab árválkodott a folyosó legvégén. A férfi alkalmatosságok ellenben tíz-tizenöt ajtó mögött rejtőzve várták a látogatókat.

- És ha a hölgyekre rájön a hirtelen mehetnék? - fordultam gúnyosan egy arra elhaladó úrhoz. - Majd sorban állnak ez előtt az egyetlen ajtó előtt?

- Nők? - húzta fel a szemöldökét az illető úr. - De kérem, ez a bíróság épülete! Itt komoly munka folyik, kérem. Ide nem járnak nők!

4.

Amikor legközelebb átbucskáztam a porszívó feltekert csöve alatt, valóságos tömeg fogadott. Mintha nem is egyszerű „mutatványos” lennék, hanem holmi cirkuszi híresség. Székeket hoztak be, s úgy állították egymás mellé, mint valami nézőtérren.

Legelső sorban foglat helyet Tömösváry Tivadar, mellette Börtsök Samu, főszerkesztő és laptulajdonos, valamint a felesége. Egy őszes hajú úr a vármelegéből. A plébános.

A XXI. századról tartottam előadást. A modern család. Az iskola. A színházak, lapok és mozik. A televízió. Az öltözködés. A politikai élet. Hévvvel ecsezteltem a szabadelvű világ romlottságát.

Mellettem ült a költő, s szorgalmasan kérdezett. Egyre nagyobb átéléssel beszéltem, olykor ökölbe szorított kezemet a levegőbe lökve.

Mint mondtam volt, Tömösváry uramnak kiváló bora van.

Később láttam, hogy újabb székeket hoznak be. Még a cselédeket és alkalmazottakat is leültették, hadd lássanak azok is csodát.

Az emberek elkezdtek kérdéseket feltenni. Minden irányból kurjongatás, bekiabálás hallatszott. Tömösváry uram egy asztalra állt, s megpróbált erélyesen rendet teremteni, de sikertelenül. Még rémlik, hogy a lapszerkesztő felesége belém karolt, s valamit megpróbált a fülembe súgni, de nem értettem, mit mond.

Azután már csak a hirtelen beálló csöndre emlékeztem, s a levált talpú cipőre, mely a fejemre esett az egyik polcra, amikor túl nagy lendülettel vágódtam be a kamarába.

5.

A verandán - legnagyobb ámulatomra - ezúttal nem várt senki. Kihalt volt minden.

Előző nap nagy jövés-menés lehetett Tömösváry Tivadar portáján, mert a poharak és tányérok egymás hegyén-hátán álltak felhalmozva, mindössze azt nem értettem, miért nem takarította még el a piszkos evőeszközöket a személyzet.

Betegség kínozta, ezért majd egy hétig nem látogattam át ide, 1852-be, s most nem is számítottam rá, hogy várnak, de ez a nagy csendesség és kihaltság különös volt.

Tébláboltam egy darabig, s egyszerre ott álltam a veranda végén, a kis faragott Szűz Mária-szobor előtt.

Itt, ebben a világban még soha nem fogtam kézbe, pedig voltaképp az enyém. A saját időmben ott áll a kamrában. Az én kamrámban.

Forgatom, tapogatom. Finom, mívés munka. S hopp! Ha megfordítom, a hátsóban kis mélyedés. Apró üreg. Mint valami rejtkehely. Roppant különös!

Valaki egyszer csak a vállamra teszi a kezét.

Megfordulok. A költő az.

Valahogy megváltozott. Eltűnt szeméből a tűz, a csillogás, a lelkesedés. Valami tompa rezignáltság költözött helyére.

– Hát maga? – csak ennyit kérdez.

Magyarázkodni kezdtem az egyhetes elmaradás oka felől, ám leintett.

– Ne mondjon, kérem, semmit! Már így is túl sokat mondott. Csak egyre válaszoljon nekem: van megállás?

– Miben?

– Tudja azt maga jól.

– Amiről beszéltem legutóbb?

A költő némán bólintott.

Megráztam a fejem.

– Rajta vannak egy ideológiai mókuseréken, és nincs megállás. Amíg van valami társadalmi keret, addig rombolnak. Mindegy, mi az a keret, csak megszüntessék. A lépcsőfokok csak alibik. Ha egy ledől, jön a következő... a következő... a következő...

Hallgattunk egy darabig.

– Tisztelt uram, menjen most haza – szólt végül. – Itt magának semmi keresnivalója. Nem, nem haragszom – tette vállamra a kezét, látván elkerekedett tekintetem –, de maga nem ide tartozik.

Pillantása a kis szoborra esett.

– Tetszik ez magának?

Valamit motyogtam, hogy igen, és milyen érdekes, hogy ez a szobor megtalálható az én világomban is, épen és sértetlenül, ott áll a kamrában.

Kinyújtotta érte a kezét.

– Valóban érdekes – jegyezte meg. – Ha jól látom, üreges a belseje.

Bólintottam.

Megint hallgattunk egy adagot. Súlyos némaság telepedett a tájra. Csak az istállók felől hallatszott valami beszédfozlány.

– Hát akkor én megyek – mondtam.

Elindultam a cselédszoba felé, de a költő még megállított.

– Holnap reggel, mielőtt át akarna jönni, ide, a mi időnkbe, kérem, nézze meg azt a szobrot alaposan. És vizsgálja meg a belsejét is.

Azóta akárhányszor lépek be a porszívó csöve alá, csak a falba ütközöm. Nem lépek ki a sehová a túloldalra.

Vagy tízszer is megpróbáltam, de csak azt értem el, hogy rám borultak a százéves megsárgult újságok az egyik polc tetejéről.

A szobor! – villant agyamba a sokadik próbálkozás után. – Mit is mondott Keserű uram? – Meg kell nézнем azt a szobrot!

Ráálltam a sárgaréz mozsárra, s így matató ujjaim elérték a kis Szűz Mária-szobrot.

Nyúlok a hasába, benne egy levél. Sárga a papír, a tinta megfeketedett.

A levélben a költő közölte velem, hogy a cselédszoba hátsó falát lebontották, majd friss téglákból újraépítették. Ezáltal az időkapu – remélhetőleg – megszűnt létezni.

„Hogy miért, tisztelt uram? Azt kérdezi, hogy miért?”

Mióta itt arról a másik világról tudomást szereztek, azóta a cseléd szemtelen. A béres nem akar dolgozni. Ha rászólnak, csak nyeglén rángatja a vállát. (Ezért Tömösváry uram akkora nyaklevest kent le neki, hogy a fal adta a másikat, s a csattanás zajára a cselédlány elejtette a leveses tálát. Kemény keze van a tekintetes úrnak.)

Börtsök Samu felesége író akar lenni. Elhanyagolja az urát. Felesel. Önálló véleménye van. Szerkesztőkkel találkozik. Azelőtt férfiemberrel a hitese ura nélkül szóba sem mert volna elegyedni, most meg úgy beszélget velők, mintha maga is férfi volna.

A gyermekei is nyelvelnek. Az egész környéken megbomlott a rend, a fegyelem, a működőképes élet.

Tűzre dobtam a franciás könyveimet, uram! Csak bajt okoztak. Igaza volt, az összes nem más, mint forradalmi szemét. Utópista maszlag.

Az átjárót – ahogyan maga nevezte – leromboltattam, a hátralevő éveimet pedig arra fordítom, hogy harcot indítok a forradalmi eszmék, a haladás ellen, mely előbb-utóbb minket is elér. Előbb-utóbb a mi korunkban is felüti a fejét.

Ott, a maguk korában ez már szinte lehetetlen vállalkozás. Ennyit leszűrtem abból, amit maga ezalatt a néhány találkozás alatt elmesélt. A maguk világa már menthetetlen. De itt, 1852-ben mi még talán elérhetünk valamit, ha csírájában fojtjuk el.

A városi könyvtárban beszéltem a báró úrral, és kidobattuk a lázító könyveket, mert a szellemi mérgezés a legveszélyesebb. Börtsök Samu is csatlakozott a mozgalomhoz. Mióta a felesége két hetet töltött Nagykárolyban valami színidirektor társaságában, akivel állítólag irodalmi kérdéseket vitattak meg – mintha létezhetne a világban efféle lehetetlenség, mint barátság férfi és nő között, ezt is csak a maguk beteg kora találta fel –, rettentő indulatba tud jönni, ha előkerülnek az újmódi eszmék és szokások.

– Mostantól kizárólag maradi szellemiségű verseket vagyok hajlandó a lapban leközölni! – jelentette ki. Egy Pénteki nevezetű újságíró, aki uszító tárcákat szokott körmölni a vármegye ellen – s akit Börtsök Samu uram eddig jóindulattal megtúrt –, nemcsak hogy kirúgatott, de fel is pofozott. (Ez, drága barátaim, nagyon jól esett – újságolta az eset után. Ez már régóta kijárt a pimasznak. Ez a pofon már egy ideje lógott a levegőben.)

Börtsök Samu uram nagyon megmérgekedett a haladó nézetekre. A felesége verseket ír, költőnek képzele magát, a lánya pedig, a kisasszony, aki eddig olyan volt, mint egy földre szállt angyal, most egyedül ült be egy nyilvános helyre teát fogyasztani. Egy épp a szabadságát töltő huszárcapitány oda is ment hozzá, és bajuszát megpödörve megérdeklődte, hogy lenne-e kedve elkísérni őt valami félreeső helyre.

Látja, idáig jutottunk, mióta maga nálunk járt, s megismerttetett minket a maguk újfajta világával! Azzal a világgal, amelynek eljövételét itt, a mi korunkban oly sokan – köztük jómagam is – reménykedve vártuk, s mely időknek eljövételéért lelkesedtünk.

Maga, amikor beszélt a koráról, gyalázni akarta azt a világot, de az aljanépnek csak kedvet csinált hozzá. Az aljanépnek, mely eddig el sem tudta képzelni, hogy ilyen világ van. Hogy ilyen világ egyáltalán lehetséges.

Nem tudom, elérünk-e valamit drága jó uram, de megteesszük, ami erőnkől telik, és ami tőlünk elvárható. Erre ünnepélyesen ígéretet teszek magának. Isten engem úgy segítjen!”

Letettem a levelet.

Ráhelyeztem kezem a tornác korlátjára. Óvatosan végigsimítottam a megkopott mintázatot, mely valaha oly élénk és határozott körvonalat öltött, és amit még nem is olyan rég a saját szememmel láttam.

Körmömmel megkapargattam a lepattogzó festékréteget. Elképzelve, amint ott, abban a másik világban most épp reggelihez készülődnek, s éreztem a frissen sült kenyér illatát.

Átnéztem a tornác korlátja felett, és kerestem a változást.

Elért-e valamit Keserű Ignác vállalkozása?

Kevesebb füstöt okád most a dombok mögött a gyárkémény? Kevesebb autó suhan az autópályán?

Nem tudtam megállapítani.

A másik irányba fordítottam a fejemet.

Igen, ott oldalt, a vasútállomás kerítésén mintha most nem lenne annyi a firkálás, és mintha kevesebb cigarettacsikket dobáltak volna az utasok a szemetes tartály mellé, mint amire emlékeztem.

Talán.

De az is lehet, hogy képzelődöm csupán.

Jönnek a hispolgárok

2050-ben történt, egy szürke és átlagos napon.

Az aluljáróban nagy volt a sürgés-forgás, mert közeledett a hétvége. A lakosság egy része épp az ügyes-bajos dolgait intézte – a közeli bevásárlóközpontba akciós áruk érkeztek, s mindenki sietett, hogy teljesítse állampolgári kötelességét, mert senki nem akarta, hogy a neve felkerüljön a „Legkevesebbet fogyasztó vásárlók” listájára, amit minden héten beolvastak a hírekben –, a többi pedig a falnak támaszkodva csendben ácsorgott, s szokott napi teendőit végezte. Köpködött, trágár kifejezéseket használt, vagy unott, üres tekintettel, bambán nézett a semmibe.

Mondom, egy szürke és átlagos nap volt.

Ekkor távolból, valahonnan a metró irányából, ütemesen közeledő léptek baljós zörejét hozta a lágy tavaszi szellő.

Már napok óta kósza hírek keringtek városszerte holmi aljas huligánokról, akik hol itt, hol ott bukkantak fel váratlanul, szörnyűséges, felháborító dolgokat cselekedtek, s botrányos viselkedésükkel sokkolták a békés lakosságot.

Látni ugyan még nem lehetett semmit, ám a szórványos hangfoszlányok már előrevetítették a döbbenetes képet. Az alábbi elképesztő kifejezések ütötték meg a rémülettől tágra nyílt szemű fogyasztók fülét:

„Szervusz, kérlek alássan!”, „Szép időnk van, nemde bár?”, „Parancsolj, csak teutánad”, „Dicsértessék a Jézus Krisztus”, „Köszönöm szépen”, „Kérem szépen”, „Kedves öcsém, megkínálhatlak egy jófajta szivarral? Nem? Esetleg parancsolsz netán tubákot?”, „Az időjárás, hm... meglehetősen.”

Az iszonyú mondatok páni félelmet idéztek elő. Sokan legszívesebben azon nyomban futásnak eredtek volna, ám az ijedtségtől földbe gyökerezett a lábuk.

A sarkon ekkor feltűnt a legelső.

A cipője fényesen csillogott, a lábán kamásli, vállán átvetve egy fecskefarkú, ún. Ferenc József-kabát, bajusza kétoldalt hegyesre pödörve – láthatón minden nap gondosan kente viasszal –, fejét cylinder ékesítette, a kezében pedig egy sétapálcát szorongatott. Egyenes tartással, határozott léptekkel közeledett. Mögötte pedig már ott sorakozott a többi.

Az elől haladó – látszólag minden ok nélkül – időnként elővette a zsebóráját, s csíptetőjét a szeme közé illesztve halkán megjegyezte:

– Nocsak, hogy elszaladt az idő!

Mire a mögötte levő minden alkalommal hozzátette:

– Otthon, édes otthon.

Ezt néha a következő megjegyzéssel egészítette ki: „Tiszta udvar, rendes ház.”

Akadtt azonban olyan, akinek még ez sem volt elég. Az egyik botránykeltő sorra odalépett az ismerőseihez, s fennhangon így szólt hozzájuk: „Jó napot kívánok, örülök, hogy látom!”

Az ijedt tekintetű fogyasztók eleinte mozdulni sem tudtak, mígnem végre egyiküknek sikerült annyi lélekjelenlétre szert tenni, hogy felocsúdjon kábulatából. Szemét erőlködve elfordította a rémületes látványtól, majd hátrébb álló társai felé fordult. Szavai panaszos sikolyként hasítottak bele az aluljáró csendjébe:

– Meneküljünk! Jönnék a kispolgárok!

A kiáltás felrázta a tömeget. Futott, ki merre látott.

A jövevények némelyike partvist és vödört tartott a kezében, másoknál ecset, festék, tisztítószeres vagy más efféle virított.

Nem fecsérték az időt.

Villámgyorsan nekiálltak, hogy lemossák a falakról a koszt, s eltüntessék a graffitiket. Egyesek a különféle plakátokon látható fedetlen női testrészeket kezdték pedánsan leragasztgatni, míg a maradék rendbontó, akinek már végképp semmi rongálnivalója nem akadt, azzal igyekezett kivenni a részét a botránykeltésből, hogy egy helyben állva – s arcpirítóan választékos modorban – nekiállt valamelyik bűntársával fennhangon diskurálni könyvekről, színházról és ásatag, ősrégi filmekről.

A bátrabbak sétapálcájukkal kopogva fokozták a kavarodást. Mások azzal járultak hozzá a zűrzavarhoz, hogy szándékosan ki-be nyitogatták esernyőjüket, ötpercenként megemelték kalapjukat, látványosan keresztet vetettek, vagy a zsebórájuk fedelét pattintgatva növelték az amúgy is meglevő feszültséget.

Szerencsére a közeli bevásárlóközpontból pillanatok alatt a helyszínen termett a rendőrség, s véget vetett ennek a példátlan, s a korszellemre rendkívül veszélyes huligánkodásnak.

Spitzer Fruzsina: Két tyúk (elektrográfia, 2014)